

בנין ועקב

על פרשת השבוע

עיקר התביעה על ישראל בחטא העגל היה על מה שהיו שמחים ורוקדים במחולות בעת החטא

שלשה, והיה משה תופש בטפחיים והקב"ה תופש בטפחיים, וטפחיים ריוח באמצע. כיון שעשו ישראל את העגל, ביקש הקדוש ברוך הוא לחטוף את הלוחות מידו של משה, וכביכול גברה ידו של משה וחטפן מן הקב"ה. וזהו מה שהכתוב משבחו בסוף, (דברים לד, יב) **ולכל היד החזקה, שכביכול התגברה ידו לחטוף את הלוחות מהקב"ה**^א. רבי יוחנן בשם רבי יוסה בר אביי אמר, הלוחות עצמן היו מבקשין לפרות, והיה משה תופשן, דכתיב (דברים ט, יז) **ואתפוש בשני הלוחות**.

ולפי דברי הירושלמי תמוה ביותר, איך יתכן שבסופו של דבר נהפך דעתו של משה רבינו לגמרי, עד שהוא עצמו שבר את הלוחות בידי. הרי לכאורה לא נתחדש לו עתה שום דבר, יותר ממה ששמע מפי הקב"ה בעת היותו בשמים, ואם כן על מה ולמה נהפכה דעתו עתה.

בפרשתן (לב, יט) כתיב, **ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר**.

ויש להבין למה דייקא עתה שיבר משה את הלוחות כשראה את העגל. הרי השי"ת כבר אמר לו כל זה בעת היותו בשמים, כמו שנאמר (שמות לב, ז-ח), **וידבר ה' אל משה לך רד כי שיחת עמך אשר העלית מארץ מצרים. סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים, ומה נתחדש לו עתה יותר בעת שראה את העגל**.

ולכל היד החזקה

וביותר יש להבין הענין לפי מה שמבואר בירושלמי (תענית פ"ד הלכה ה), שהלוחות היו אורכן ששה טפחים ורחבן

א. עיין בפירוש רש"י על הפסוק: 'ולכל היד החזקה' - שקיבל את התורה בלוחות בידי.

כל התוכחה באה כעונש על השמחה שהיה לבני ישראל בשעת העבירות

ואפשר לבאר על פי מה שנאמר בפרשת כי תבוא באמצע התוכחה (דברים כח, מז), **תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל**. ומשמע מזה שכל התוכחה באה בעבור החטא היחיד הזה, שלא עבדו את ה' מתוך שמחה. ולכאורה הוא פליאה עצומה ונשגבה, איך יתכן שיבוא על כלל ישראל תוכחה קשה כזאת עבור דבר קטן כזה, שהעבודת ה' לא היה מתוך שמחה.

ופירשו **צדיקים**, שכוונת הפסוק כך הוא, **תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך** - ועוד היית בשמחה ובטוב לבב, מזה שאתה לא עובד את ה', רק חוטא לפניו רח"ל. ואכן דייקא על זה באה כל התוכחה, כי על עצם העבירה עוד אפשר ללמד עליו זכות, שיצרו התחזק עליו בכל התוקף, ולא היה יכול לעמוד נגד פיתויי החזקים. אך **עיקר התביעה על האדם הוא, אין הכי נמי, היית בבחינת אונס על עצם עשיית העבירה, אך למה אתה עוד שמח עם זה, למה אתה בשמחה ובטוב לבב, הלוא יש לך להיות בלב נשבר ונדכה, ולבכות על המצב השפל שהגעת.**

עיקר החרון אף של משה היה על מה שבני ישראל רקדו במחולות לפני העגל

והשתא מובן שפיר, דכעין זה היה כאן בחטא העגל, בתחילה חשב משה ללמד זכות על כלל ישראל, שלא היה להם כוונה רעה בעשיית העגל, רק חשבו

לפי תומם שמשה רבינו מת, ואי אפשר להשאיר את כל עדת ישראל בלא מנהיג, ובטעות מינו עליהם מנהיג חדש האסור על פי תורה. אך לא שייך להענישם על זה, מאחר שהיה להם כוונה טובה בזה.

ולכן למרות שכבר נודע לו בשמים כל הענין הרע שעשו כלל ישראל, מכל מקום דן אותם לזכות ולא חרה אפו עליהם, אדרבה, הוא ביקש והתחנן עבורם, והשי"ת כבר קיבל את בקשתו, כמו שנאמר (פסוק יד) **וינחם ה' על הרעה**. וכמו כן אנו רואים שמשה רבינו יורד עם הלוחות, ופוגש את יהושע בן נון, ומנהל אתו ויכות, אם קול מלחמה במחנה, או קול ענות אנכי שומע, אך אין רואים עדיין על משה שום חרון אף.

אולם **'כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות'**, הוא ראה שלא זה בלבד שהם בחרו להם מנהיג חדש האסור על פי תורה, רק גם **'ומחולות'**, הם רוקדים ושמחים בכלי שיר, מיד **'ויחר אף משה'**, על זה כבר חרה אפו על ישראל, כי איך יתכן לעבור עבירה ועוד לרקוד ולשמוח עם זה.

כשראה משה שרק בשעת העבירה הם רוקדים, ולא בשעת קבלת התורה, שבר את הלוחות

והיינו אפילו אם כבר ח"ו נכשלו בעשיית העגל, מכל מקום איך יתכן שדוקא עכשיו הם רוקדים ושמחים, ואילו בשעת קבלת התורה בהר סיני, כשזכו להתגלות השכינה, הם נשארו

מהיכן למדו חז"ל שבשעת קבלת התורה היו ישראל ככלה המזנה בתוך חופתה

ועפי"ז אפשר לבאר מה שאמרו בגמרא (שבת פח:), מאי דכתיב (שיר השירים ד, ט) **לבבתני אחותי כלה לבבתני באחת מעיניך**, ללמד שבשעת מתן תורה כשכלל ישראל היו **'אחותי כלה'**, זה היה רק **באחת מעיניך**, ואילו בהעין השני כבר חשבו אז על עשיית העגל. אמר עולא, עלובה כלה, מזנה בתוך חופתה. אמר רב מרי ברה דבת שמואל, מאי קרא (שיר השירים א, יב), **'עד שהמלך במסבוי'**, כשהמלך עוד היה במסיבת החתונה בעת מתן תורה, כבר אז **'נרדי נתן ריחו'** לחטוא בחטא העגל.

ויש להבין מהיכן למדו חז"ל לומר כן, הרי בשעת מתן תורה ענו כל העם יחדו **נעשה ונשמע**, וראו את הקולות ואת הלפידים, והתגלות השכינה, ומסתמא בשעת מעשה קיבלו עליהם בשלימות את התורה, ורק לאחר מכן בשעת הנסיון נכשלו בחטא, ולמה לנו לומר שכבר בשעת שמחת קבלת התורה, היה דעתם נתונה על העגל.

וע"פ דברינו מובן, כי אכן בשעת קבלת התורה הם קיבלו את התורה בלב שלם,

לעמוד בשלוה, הם לא הביאו כלי שיר, ולא יצאו בריקודים ומחולות. ומוכח מזה שכלל ישראל לא השיגו בשעת מתן תורה את הזכיה הגדולה שיש להם, לקבל את התורה ולהיות עבדי ה'.

והנה בשעת מעשה במעמד קבלת התורה, לימד משה זכות עליהם, שבודאי הם ששים ושמחים על זה שהם זוכים לקבל את התורה, אך יש להם הכח להחזיק את השמחה במעמקי לבם, ולא להראות את זה החוצה על ידי ריקודים וכלי שיר.

אמנם עתה כשנכח לראות, שכשהם שמחים באמת, הם לא מסוגלים להתאפק, רק שמחתם פורצת גבולות, הם מביאים כל סוגי כלי השיר ורוקדים ושמחים. נתגלה לו כעת למפרע, שבמעמד קבלת התורה לא השיגו בני ישראל כלל באיזה זכיה גדולה ועצומה מדובר, ולכן נשארו לעמוד על עמדם בשלוה וברוגע. ואם כן למה לו למסור להם את הלוחות, הרי קבלת התורה כזאת אינה קבלה, ולכן דייקא עתה - **'וישלך מידי את הלוחות וישבר אותם תחת ההר'**.²

ב. והגם שנהרגו אז לאחר העגל רק שלשת אלפי איש שחטאו ממש בעבודה זרה, ואילו שאר ששים רבוא מישראל לא חטאו ממש בחטא העגל, אך מכל מקום היה להם למחות, על כל פנים על הענין הזה שהם רוקדים ושמחים, היה להם להוכיחם שלכל הפחות יהיו שפלים ונבזים מזה, ולא לרקוד ולשמוח. וכמו שאמרו צדיקים, שמעולם לא מצינו שאחד מזמין את חבריו לסעודה לכבוד העבירה שעשה, כי אדרבה, לבו נשבר לרסיסים על זה שנכשל בהעבירה. ואילו כאן רקדו ושמחו על עשיית העבירה, והיה להם למחות בידם.

אך סוף סוף זה היה נגד רצונם הפנימי, בפנימיות לבם הם היו נמשכים עדיין להעבודה זרה שעבדו במצרים, שהוא ההיפך הגמור מקבלת התורה.

והא ראייה, שהרי כשקיבלו את התורה היו מסוגלים להישאר על עמדם, ולא לצאת בריקודים ומחולות, ודוקא כשחזרו לעבוד עבודה זרה על ידי עשיית העגל, הקיפה השמחה את כל פנימיות לבם, עד שלא היו מסוגלים להישאר לשבת בחיבוק ידים, רק בעל כרחם יצאו בריקודים ובמחולות ובכלי שיר. ומזה למדו חז"ל, שכבר בעת מעמד קבלת התורה, כבר היו ככלה המזנה בתוך חופתה.

ולמרות שבני ישראל בעצמם לא העלו על לבם אפילו לרגע בשעת מתן תורה, שסופם להיכשל תוך ימים ספורים בחטא חמור כזה. אך חז"ל מעידים שכבר אז היה זה רצונם האמיתי והפנימי, לעשות את העגל ולפרוק עול התורה מהם, כמו שמוכח מהמחולות שעשו דוקא בעת עשיית העגל ולא בעת מתן תורה.

השמחה בעשיית העבירה חמור יותר מעצם העבירה

וכן מבאר הספורנו, שהטעם שחרה אפו של משה בני ישראל דוקא עתה, הוא מפני שראה שהם שמחים בקלקול שעשו ורוקדים במחולות, וכענין מה שנאמר (ירמיה יא, טו) **'כי רעתכי אז תעלוזי'**, ופירש"י, כשאתם עוברים עבירה אתם שמחים. וכן פירש שם

הרד"ק, לא רק שאין לך בושת ורוע לב מהעבירה, רק בעת שתעשי הרעות עוד תעלוזי ותשמחי בכך.

ולכן דוקא עתה התקצף משה על ישראל ונתייאש מתקוותם, והבין שלא יוכלו עתה לתקון המעוות באופן שיהיו ראויים שוב לקדושת הלוחות הראשונות, ולכן שיבר אותם לעיניהם.

ומשום זה חרה אפו של משה גם באהרן אחיו, ואמר לו (לב, כא), **מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה**. פירוש, הם בעצמם היו עושים רק **'חטאה'** לבד, חטא העגל, ואילו אתה גרמת שיעשו **'חטאה גדולה'**, על ידי שאמרת להם **'חג לה' מחר'**, וזה גרם להם שישמחו בעשיית העבירה וירקדו במחולות בעת אכילתם ושתייתם, והשמחה בעשיית העבירה, גרוע עוד יותר מעצם הפשע והמרד שעשו בעגל.

כמו ששנינו **באבות** (פ"ד מ"ג), ושכר עבירה עבירה, ופירש הרע"ב **ברטנורא**, שהשכר וההנאה שיש לאדם בעת עשיית העבירה, נחשב לו כעבירה נוספת בפני עצמה. ולוקה הן על העבירה שעשה, והן על השכר וההנאה שיש לו בעשייתה, שהיא עבירה עוד יותר גדולה מעצם הפשע והמרד אשר עשה.

וזהו מה שטען משה לאהרן, אף על פי שנקלה בני ישראל עליך, להכריחך לעשות להם העגל, אך מה עשו לך שהוצרכת לקבוע להם **'חג'** ליום המחרת, שזאת היתה סיבת המחולות

שעשו לשמחת העגל, שהיתה רעה מעצם עשיית העגל.^ג

אפילו כשבני ישראל ראו את משה המשיכו לרקוד במחולות לפני העגל

ועל דרך זה כתב גם המלבי"ם, שבתחילה לא שבר משה את הלוחות, כי היה בטוח שהיות וכל עשיית העגל הוא רק משום שבושש לרדת, ורצו שיהיה להם מנהיג אחר במקומו, לכן תיכף כשיראו שכבר בא משה מן ההר, יעזבו את העגל ויעשו תשובה, ויהיו ראויים ליתן להם את הלוחות.

אמנם כשראה שהגם שקרב אל המחנה וכבר ראו כולם שמשה חזר מן ההר, מכל מקום נשארו עדיין דבוקים בהעגל, והם ששים ושמחים עליו במחולות, מזה

ראה שבדעתם למרוד בה' ובמשה עבדו, וכל מה שאמרו שהם צריכים למנהיג אחר במקומו, היה רק כפתחון פה יפה עבורם, שיתירו להם לחזור לעבוד את העבודה זרה כמו שהיו רגילים במצרים. ולכן חרה אפו של משה בהם מאד, וישלך מידיהם את הלוחות.^ד

הריקוד מראה שהשמחה מקיפה את האדם בכל חלקי נשמתו

והשם משמואל (פרשת עקב תרע"ה), מרחיב לבאר את הענין בדרך נפלא, דהנה כשהשי"ת אמר למשה רבינו (לב, ח) **'סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'**, נודע למשה מזה, שבני ישראל נכשלו בשלשה חטאים על ידי

ג. וכן כתב האלשיך, שעיקר עבודת שמים היא לעשותה בשמחה ובטוב לבב, כמו שנאמר (דברים כח, מז) **תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב**. ועל דרך זה בעוברי רצונו יתברך, שדוקא החוטא ומתעצב על עונו, יש לו תקוה לשוב ולתקן פגמו, אבל מי ששמח בעונו אשר עשה, אבדה תקותו ח"ו.

ולכן בתחילה כאשר הוגד למשה מפי הגבורה שבני ישראל חטאו ושיחתו, לא שבר מיד את הלוחות, כי עדיין לא הוגד לו שהם שמחים בכך ואינם מתחרטים על עוונם. ולכן הוריד את הלוחות לבני ישראל, וחשב שיוכל להחזירם בתשובה וליתן להם הלוחות. אך כשירד לארץ וראה התופים והמחולות, ואיך שהם רוקדים ושמחים בהעגל אשר עשו, חרה אפו בהם מאד, ושבר מיד את הלוחות. ד. ועיין עוד בתולדות יצחק להגה"ק רבי יצחק קארו זצוק"ל: **'וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידיהם את הלוחות'**. יש להקשות, מדוע לא שבר אותם כשאמר לו הקדוש ברוך הוא (לב, ח) **'סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו'**.

תשובה, אמר משה בלבו, אולי אחר שאמר לי הקדוש ברוך הוא כן, נתחרטו והתאבלו על החטא שעשו. וכשראה עגל ומחולות אמר, לא די שלא התאבלו, אלא יש להם שמחה, **'כי רעתכי אז תעלוזי'** (ירמיה יא, טו), אז חרה אפו ושברם.

תשובה שניה, שהרואה בעיניו מתפעל יותר מן השומע, ולכן וירא את העגל ומחולות וישלך מידיהם את הלוחות.

תשובה שלישית, כדי שיראו ישראל שחרד משה חרדה גדולה מאד, אחר ששובר לוחות קדושות וטהורות כתובות באצבע אלקים, וידעו הרעה הגדולה הזאת שעשו, ויפול רעדה בלבבם ויתחרטו. וכן אמר בפרשת עקב (דברים ט, יז) **'ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם'**.

הרב כוונת המקוה), שבשעה שהשמחה מתגברת אצל האדם, הוא יכול לסבול אפילו את שונאיו, כי הוא יוצא לגמרי מן הכלים.

**כשראה משה שפגם החטא
כבר מקיף את כל חלקי נשמתם
של ישראל, שבר את הלוחות**

והנה ידוע שמלבד שלשת חלקי הנשמה, רוח נפש ונשמה, יש עוד שתי חלקים, חיה יחידה, שהם מקיפין וכוללים כל הבחינות שבאדם, והם גורמים שמחה עצומה בכל חלקי האדם, ושיצא בריקוד במחול - בעיגול, כמו החיה יחידה שמקיפים ומסבבים את האדם.

ולכן כאשר ראה משה שהם רוקדים ב'מחולות' שהוא ענין סיבוב, הוא הבין שהפגם כבר הגיע אפילו לבחינת חיה יחידה שבנפש, ולכן כבר לא תועיל להם זכות שלשת האבות, שהם רק לעומת שלשת חלקי הנפש רוח ונשמה. ועל כן נתייאש מלתקן את בני ישראל, ושבר את הלוחות לעיניהם.

העגל, א) שהשתחוו להעגל, ב) וזבחו לפניו עולות ושלמים, ג) ואמרו לפניו אלה אלהיך ישראל. ועל ידי זה חטאו בשלשת חלקי נשמתם, נפש רוח ונשמה.

וחשב משה שעדיין יש תקווה לישראל לכפר עוונם, כי זכות שלשת האבות הקדושים תעמוד להם, לכפר שלשת החטאים שחטאו ונכשלו. ולכן התאמץ משה רבינו בכל עוז לחטוף כביכול את הלוחות מיד הקב"ה ולהורידם לארץ, כי חשב שסוף כל סוף יתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל למרות שחטאו, כי זכות שלשת האבות יגן עליהם, ואז כשיתרצה הקב"ה הוא ימסור את הלוחות לישראל.

אמנם כשירד עם הלוחות לארץ, וראה את העגל ומחולות, והשמחה שהיה להם מהחטא, אזי נתייאש וידע שלא שייך שבני ישראל יהיו ראויים ללוחות הראשונות הללו שהם מכתב אלקים.

כי השמחה באה לאדם מחמת התפעלות עצומה ותוספת חיות, עד שהיא כוללת את כל חלקי האדם, והיא מביאה אותו לידי ריקוד בעוז ותעצומות. וכמו שכתב הרה"ק הבעל התניא (סידור

הנשים שיצאו בתופים ובמחולות בקריעת ים סוף לא נכשלו בחטא העגל

וריקודין של מצוה, שהרי מידה טובה מרובה חמש מאות פעמים.

ומסיק השם משמואל, שמכל זה רואים עד כמה גודל הענין של שמחה של מצוה

את השטן עומד ומרקד ומפזז לפנייהם כמבואר בתרגום יונתן (לב, יט), לא יכלו עוד לעמוד בנסיון, ויצאו במחולות וריקודים לפני העגל.

כששמחים שמחה של מצוה לא נכשלים בעבירות

וזהו מה שנאמר בתוכחה (דברים כח, מז) **תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב**. כי הטעם היחיד מה שהאדם נכשל בעבירות הוא, מפני שהוא מרגיש צורך הכרחי להיות בשמחה ובטוב לבב.

כמו שכתב האור החיים הקדוש בפרשת ויחי (בראשית מז, כח): "להיות שענף המושכל אשר נתעצם יעקב להשיגו, שבאמצעותו בשם ישראל יתכנה, הוא בחינת קדושה עליונה. ותמצא כי המין המאושר ההוא, ימאס לבחינת הדאגה והעצבון והשפלות, כי ממקום השמחה והמנוחה והגדולה באה. והיה לאות בין עיניך יום שבת למנוחה אשר צוה ה' את בני ישראל, והוא לטעם נשמה יתירה. ולצד שממקום עליון באה, יצו ה' להרחיק היגון והכעס, ולקרוא לשבת עונג".

והיינו שהנשמה שבקרוב האדם מואס את העצבות, ומשתוקקת לשמחה גדולה, ולכן מרגיש האדם בקרבו תשוקה הכרחית להיות בשמחה ולהרחיק את העצבות. אך היות שאינו יודע את הסוד, שהתשוקה הזאת באה לו דוקא מצד נשמתו, רק הוא סובר להיפך, שהגוף הוא המשתוקק להנאה ושמחה גשמית, לכן

ושמעתי בשם הרה"ק המהרי"ד **מבעלזא זצוק"ל** דבר מבהיל, שהטעם שהנשים לא נכשלו בעגל, כמו שפירש"י (לב, ב) שהנשים לא רצו ליתן תכשיטיהם להעגל, וכן איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מה) שהנשים לא רצו לקבל עליהן ליתן נזמיהן לבעליהן, אלא אמרו להם, "לא נשמע לכם, לעשות שקוץ ותועבה שאין בו שום כח להציל".

והיה זה מפני שהם כבר יצאו בתופים ובמחולות לשמחה של מצוה בשעת קריעת ים סוף, כמו שנאמר (שמות טו, כ), **ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות, ופירש"י**, בתופים ובמחולות - מובטחות היו צדקניות שבדור שהקדוש ברוך הוא עושה להם ניסים, והוציאו תופים ממצרים. וכיון ששמחו שמחה של מצוה, לכן לא נכשלו עתה בחטא העגל, לצאת במחולות לרקוד חלילה לפני העגל.

וביאור הענין הוא, שבאמת כל אדם מוכרח פעם להתפרץ ולצאת מן הכלים, לפזז ולרקוד בכל כוחו, ולהיות בשמחה גדולה בהתפעלות עצומה. ולכן הנשים שכבר עשו כך בשעת קריעת ים סוף לשם שמים, לא הרגישו עתה צורך בנפשם לרקוד ולהיות בהתפעלות עצומה, ולכן היו יכולים לעמוד בנסיון הקשה.

מה שאין כן הגברים שעדיין לא עשו כך לא ביציאת מצרים, ולא בקריעת ים סוף, ולא בקבלת התורה, הרגישו צורך הכרחי להתפרץ ולרקוד. ולכן בשעת הנסיון של חטא העגל, כשראו

נדמה לו שדוקא על ידי העבירות יוכל להשיג הנאתו ועונגו, וכך יוכל להיות בסיפוק ובשמחה ובטוב לבב, ולכן אינו עומד בנסיון ועובר את העבירות.

ולכן כל התוכחה הקשה אינה באה על עצם העבירות, רק על הסיבה שהביאה וגרמה את כל העבירות, מה שלא היה בשמחה ובטוב לבב בעת עבודתו את ה'. כי אם היה עושה ומקיים את התורה והמצוות מתוך שמחה עצומה ובטוב לבב, היה יודע שההנאה והשמחה האמיתית שיכול להיות לו, הוא דייקא על ידי התורה והמצוות, ולא היה פונה אל ההנאות המדומות של הבלי העולם הזה. אך עתה שקיים את המצוות בעצבון ובקרירות, ולא הרגיש בהם הנאה של כלום, זה גרם לו ללכת ולחפש ההנאה והשמחה מהעבירות רח"ל.

התיקון על חטא העגל הוא הריקודין והשמחה של מצוה בשלשת הרגלים

ונמצא שהתיקון על חטא העגל ועל כל העבירות, והעצה איך שלא להיכשל מהיום והלאה בשום עבירה, הוא על ידי השמחה והעונג בעת קיום התורה והמצוות. ולכן מיד לאחר פרשת העגל מבואר המצוה של השלשה רגלים (לד, יח-כה) פסח שבועות וסוכות. כי בשלשת הרגלים זוכה האדם להשיג שמחה של מצוה, וזה יציל את ישראל שלא יכשלו עוד בחטא העגל ובשאר חטאים. כי מאחר שיעבדו את השי"ת בשמחה ובטוב לבב בשלשת הרגלים, שוב לא

יחפשו את השמחה וההנאה על ידי הבלי העולם הזה בכל השנה כולה.

וכמו שכתב הרמב"ם (הל' סוכה פ"ח הלכה י"ב-י"ג) שבכל השלשת רגלים יש מצוה לשמוח בהן, רק בחג הסוכות היה בבית המקדש שמחה יתירה, שהיו רוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שידוע. ועל ידי הריקודין והשמחה בשלשת החגים, ינצלו מן החטאים במשך כל השנה כולה.

וכן כתב הספורנו על לשון הפסוק (שמות כג, יד) שלש רגלים 'תחוג' לי בשנה, שהוא ההיפך ממה שעשו ישראל בחטא העגל, 'וירא את העגל ומחולות'. וכעין זה כתבו התוספות (חגיגה י'), חוגו חגא - יש מפרשים לשון מחולות, כמו יחוגו וינועו כשכור (תהלים קז). והיינו שכל 'חג' הוא מלשון רקידה במחול, והוא מכפר את ה'חג' והמחולות שעשו בני ישראל בעת חטא העגל.

חשבתי דרכי

וכמוכן שעבודת השמחה הוא לא רק בשלשת הרגלים, רק גם בכל השנה כולה, וכידוע מאמרו של הרה"ק הבית אהרן מקרלין, שהטעם שהאברכים של היום אינם מתעלים כל כך בתורה ועבודת ה', הוא מפני שאינם מחשיבים ושמחים כל כך בעבודתם. כי באמת כל פעם כשאחד מישראל הולך ברחוב ומזדמן לפניו ראייה אסורה, והוא מתגבר על יצרו וכובש את עיניו, היה צריך לצאת בריקוד "ארוממך", מגודל שמחתו על

על ידי שמקיימים בפורים 'יחוגו וינועו כשיכור' מתקנים את המחולות של העגל

ועל אחת כמה וכמה בימי הפורים בודאי יש חיוב על כל אחד מישראל לשמוח בשמחה עצומה, ולקיים הענין של 'יחוגו וינועו כשיכור', כמו שנפסק בשולחן ערוך (סי' תרצ"ה ס"ב), חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, והדבר ידוע שדרך השיכור לרקוד ולפזז בכל כוחו.

ואולי מטעם זה סיבב השי"ת שבשנה זו יקראו פרשת כי תשא בעצם יום שושן פורים, כדי שיתקנו את המחולות שהיה בשעת העגל, על ידי המחולות והריקודין של מצוה בפורים.

מה שזכה לעמוד בנסיון. ועל ידי שידע מראש שהוא עומד לרקוד בביתו בתענוג ושמחה גדולה "ארוממך", ממילא יתבטל כל הנסיון, ולא יחפש ליהנות חלילה מראיות ודברים אסורים.

ובזה פירש הרה"ק הבית אהרן מקרלין זצוק"ל את הפסוק (תהלים קיט, נט) 'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', שיש על האדם להחשיב מאד כל מעשה טוב שהוא עושה במשך היום, כל תפילה, כל לימוד התורה, כל מצוה. ועל ידי שהאדם מחשיב כל עובדא שהוא עושה ושמח בה, ממילא לא יחפש עוד הנאותיו ותענוגיו בדברים הגשמיים, רק יקיים ואשיבה רגלי אל עדותיך.

יום ז' אדר חשוב יותר מיום מתן תורה, כי ביום זה קיבלו ישראל את התורה בשמחה

שהם כבר ימי שמחות לישראל מדור דורים.

דהנה ההסתלקות של משה רבינו היה ביום ז' אדר, ובו ביום כינס משה רבינו את כל כלל ישראל, מראשי שבטיהם ועד לחוטבי עצייהם ושואבי מימיהם, להעבירם בברית ה' אלוקינו אשר כרת עמהם (דברים כט, ט-יא)^ה.

עוד אפשר לבאר השייכות בין פרשת כי תשא לפורים, והטעם שדוקא המחולות והריקודים של פורים מתקנים את חטא העגל. על פי הדברים הנפלאים שכתב מרנא החתם סופר זי"ע (דרשות לז' אדר שנת תקצ"ט), שלא לחינם סיבב הקב"ה שיהיו דוקא שני הימים האלו, י"ד וט"ו אדר, ימי שמחה ויום טוב של פורים, רק מפני

ה. ובמדרש (דברים רבה ט, ט) מבואר, שבאותו היום כתב משה רבינו י"ג ספרי תורה ולכל שבט ושבט מסר ספר אחד, וזה לשון המדרש: כיון שידע משה שהיה לו למות באותו היום מה עשה,

ובאו לידי השגה גדולה הרבה יותר ממה שהשיגו במשך כל הארבעים שנה.

וכמו כן משה רבינו בעצמו, זכה באותו היום להשלים את עצמו בתיקון השלם, וכמו שאמר לבני ישראל (דברים לא, ב) **בן מאה ועשרים שנה אנכי היום**, לכאורה למה היה צריך להוסיף ולומר **היום**, ומבואר **בגמרא** (ראש השנה יא.) שהתכוון לומר **היום מלאו ימי ושנותי**, דהיינו שהיום השלים כל ימיו ושנותיו בתיקון הגמור.

לולי הסתלקות משה, היה ראוי לקבוע שבעת ימי משתה ושמחה מיום ז' אדר והלאה

והנה לאחר שנודע לנו גודל מעלת היום הזה, יש להבין למה לא קבעו את יום ז' אדר ליום טוב לכל הדורות, הרי נתבאר שגדול יום זה יותר ממתן תורה. אמנם היות שבו ביום, שבת משוש לבנו ונהפך לאבל מחולנו, כי לעתותי ערב נסתלק משה רבינו לעלמא דקשוט, וירד אבל גדול לעולם, ותחת שיעשו שמחה גדולה ויום טוב, נתרבה בישראל תאניה ואניה, לכן לא היו יכולים לקבוע יום זה לשמחה וששון.

ומחדש החתם סופר דבר נורא, שבאמת אם היה מוטל עלינו לעסוק בקבורתו של משה, היינו צריכים להניח את המת בחדר, ולעשות תחילה שבעת ימי משתה

ויום זה היה חשוב יותר מיום מתן תורה, דהנה ביום מתן תורה קיבלו בני ישראל את התורה רק בבחינת כפיה ובעל כרחם, שהרי הקב"ה כפה עליהם הר כגיגית (שבת פח.). אך ביום ז' אדר - לאחר ארבעים שנה, נתגלה לעין כל, שבני ישראל כבר שמחים וחפצים בקבלת התורה שקיבלו בסיני בהשתוקקות גדולה.

וכמו שאמר להם משה (שם, ג), **ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה**. ופירש"י, **עד היום הזה** - שמעתי, שאותו היום שנתן משה ספר התורה לבני לוי, כמו שכתוב (דברים לא, ט) **ויתנה אל הכהנים בני לוי**, באו כל ישראל לפני משה ואמרו לו, משה רבינו, אף אנו עמדנו בסיני וקיבלנו את התורה, וניתנה לנו, ומה אתה משליט את בני שבטך עליה, ויאמרו לנו יום מחר, לא לכם ניתנה, לנו ניתנה. ושמח משה על הדבר, ועל זאת אמר להם **היום הזה נהיית לעם וגו'** (דברים כז, ט), היום הזה הבנתי שאתם דבקים וחפצים במקום.

ובגמרא (עבודה זרה ה:) מבואר, דמזה שאמר להם משה רבינו, **ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה**, אנו למדים, דלא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין. והיינו שבאותו היום של ז' אדר, עמדו בני ישראל על דעת רבם בשלימות,

אמר רבי ינאי, כתב י"ג תורות, י"ב ל"ב שבטים ואחת הניח בארון, שאם יבקש לזייף דבר שיהיו מוצאים אותה שבארון.

ושמחה גדולה מפני מעלת ויקרת היום של ז' אדר, שבו נתגלה שבני ישראל מקבלים עליהם את התורה באהבה ובשמחה, ורק לאחר שבעת ימי המשתה היו מקיימים את הקבורה והאבלות, ועל דרך ששנינו במסכת שמחות (פי"א ה"ו), מעבירין את המת מלפני הכלה.

אולם מאחר שהקב"ה בעצמו התעסק במשה רבינו, ולכן כתוב ויקבור אותו בגיא, כיון שלבני ישראל היה אסור על פי הלכה להתעסק בקבורתו, אלא רק הקב"ה בעצמו, ולכן ממילא חל תיכף ומיד דיני אבלות על בני ישראל, וכמו שכתוב ויבכו בני ישראל את משה רבינו שלושים יום, ונדחה לגמרי כל עסק השמחה.

ביום ז' אדר נולדו הרבה 'משה'

והנה אבינו שבשמים לא קיפח השמחה שהיה ראוי לעשות באותו היום, רק הניחו למשמרת לעשות בו שמחה בדורות הבאים. ואכן בשעה שחשב המן הרשע להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, הפיל פור הוא הגורל לדעת באיזה זמן לקבוע את זמן הגזירה, ונפל לו הגורל על חודש שנים עשר הוא חודש אדר, ואיתא בגמרא (מגילה יג:), כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה, אמר, נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד.

כלומר, המן הרשע שת ליבו רק לזה

שמשה רבינו מת בז' אדר, ומשום מה לא נודע לו שבאותו היום ממש גם נולד משה רבינו. ובאמת לא רק משה רבינו בעצמו נולד בהאי יומא רבא, רק ביום הסתלקותו, נולדו בו ביום עוד הרבה משה, כי כל אחד מישראל עמד על דעת רבו בו ביום. ואם כן כל שמחתו של המן הרשע היה להבל ולריק, כי אדרבה יום זה ראוי ביותר להיות יום שמחה וששון ליהודים.

ימי המשתה והשמחה של פורים הם השלמה לימי המשתה והשמחה שהיו צריכים לקבוע מיום ז' אדר והלאה

ואכן בסופו של דבר התהפכה מחשבתו של המן האגגי צורר כל היהודים, ואותו היום של י"ד אדר - אשר בו חשב המן להרוג את היהודים - נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, לעשות אותם ימי משתה ושמחה בכל דור ודור.

וכאן פרע הקב"ה את חובו ליום ז' אדר, שכבר לפני רבות בשנים היו צריכים לקבוע בו יום של שמחה, על שבו ביום עמדו בני ישראל על דעת רבם, והשתוקקו לקבל את התורה באהבה ובשמחה. אמנם לא היה שייך לקבוע את השמחה ביום ז' אדר עצמו, מחמת האבל על הסתלקותו של משה.

אך תיכף במלאת שבעת ימי האבלות, ביום י"ד אדר, סיבב הקב"ה שיהיה בו ביום הנס של פורים, ושבו ביום יקבלו שוב בני ישראל עליהם את התורה בשמחה ואהבה ורצון מאהבת וחיבת

הנס, כמו שאמרו בגמרא (שבת פח.), הדור קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב (אסתר ט, כז) **קיימו וקבלו היהודים**, קיימו מה שקיבלו כבר.

וקבעו אותו ליום של שמחה לדורות עולם, לרגל הנס הגדול של פורים, ולרגל קבלת התורה באהבה ובשמחה שקיבלו ישראל עליהם, ושפיר הוי תשלומין לשמחת התורה שהיו צריכים לקבוע בשעתו ביום ז' אדר, כשבני ישראל הראו השתוקקותם וחשקם לקבל את התורה באהבה ובשמחה.

וזהו הלשון **קיימו מה שקיבלו כבר**, היינו ששמחת קבלת התורה באהבה ביום הפורים, איננה שמחה חדשה שתחילתה רק בימי מרדכי ואסתר, רק הוא שמחה ישנה שתחילתה היה כבר ביום הסתלקותו של משה רבינו.

על ידי השמחה והריקודים של פורים מתקנים את פגם המחולות בעת העגל, ופגם חסרון השמחה בשעת מתן תורה

והנה ביום הסתלקותו של משה בז' אדר, וביום הפורים, כשבני ישראל קיבלו עליהם את התורה באהבה ושמחה ורצון, תיקנו בזה את השמחה והמחולות שעשו אבותינו בחטא העגל.

שהרי נתבאר שעל ידי המחולות בחטא העגל, נתגלה למפרע, שכבר בשעת קבלת התורה, היו בני ישראל ככלה המזנה ביום חופתה, ולא קיבלו עליהם את התורה בשמחה וברצון, רק בעל כרחם. והא ראייה, שהרי בשעת

קבלת התורה נשארו לעמוד בשלוה, ודוקא בשעת חטא העגל יצאו בריקודין ומחולות. ועל זה יצא הקצף והחרון אף של משה רבינו על בני ישראל, ושבר את הלוחות לעיניהם, מאחר שנתגלה שאינם חפצים בתורה ומצוותיה.

אמנם ביום ז' אדר, יום הסתלקותו של משה רבינו, וכמו כן בהרבה דורות לאחר מכן ביום הפורים, תיקנו בני ישראל את החטא למפרע, בזה שקיבלו עליהם את התורה באהבה ובשמחה וברצון. ועשו תשובה מאהבה על השמחה שהיה להם בשעת העגל, וקיבלו על עצמם שלא לחטוא עוד, וכל שכן שלא לשמוח עוד בשעת עשיית העבירה, ואדרבה, לקיים את כל המצוות ולשמוח בהם שמחה עצומה. ועל ידי התשובה מאהבה הרי נהפכין אפילו הזדונות לזכויות (יומא פו:), ונהפך להם אפילו המחולות שעשו בשעת העגל, לזכויות גדולות.

'מחולות' מלשון 'מחילה'

וכמו שכתב רבינו בחיי (בפרשתן), שלמרות שבני ישראל רקדו לפני העגל בתשעה מיני כלי זמר, מכל מקום לא נזדמן למשה רבינו לראות בידם רק ה'מחולות', שהוא מלשון 'מחילה', והבין שהוא אות וסימן למחילה שעתיד הקדוש ברוך הוא למחול להם אפילו על אותו העון.

והיינו שעל ידי השמחה של מצוה והריקודין ב'מחולות' ביום הפורים, כשעשו תשובה מאהבה על חטא

העגל, וקיבלו עליהם את התורה באהבה ובשמחה, נהפך להם המחולות שעשו בשעת העגל לזכות, ולכן זכו אז ל'מחילה' על חטא העגל.

יום הפורים גדול יותר מיום הכיפורים

מיראה, ולכן יום הפורים גדול יותר מיום הכיפורים.

בימי הפורים נעשים ישראל ראויים לקבל בחזרה את הלוחות הראשונות

ומעתה יש לנו לדון קל וחומר, מה אם ביום הכיפורים זכו ישראל לקבל הלוחות שניות, כל שכן שביום הפורים נעשים ישראל ראויים לקבל בחזרה את הלוחות הראשונות, שהרי יום הפורים גדול מיום הכיפורים.

ובפרט שכל טעם שבירת הלוחות הראשונות היה, מפני שראה משה רבינו שבני ישראל לא קיבלו את התורה מתוך שמחה, ולכן דוקא בשעת העגל הם רוקדים, ואילו בשעת קבלת התורה נשארו לעמוד על עמדם. אמנם ביום קבלת התורה של פורים שבני ישראל אינם עומדים על מעמדם כלל, רק הם חגים ונעים כשיכור, לגודל השמחה העצומה על קבלת התורה באהבה וברצון, בודאי הם נעשים ראויים לקבל בחזרה קדושת הלוחות הראשונות, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, כמו שכתב הקדושת לוי (לשבועות), "ועתיד הקדוש ברוך הוא לעתיד לבא להחזיר את הלוחות הראשונות לישראל".

וכמו כן בכל שנה ושנה, כשששים ושמחים ורוקדים בימי הפורים, על הקבלת התורה באהבה ובשמחה שהיה בו ביום, זוכים לתקן בזה את המחולות והריקודים שעשו בני ישראל בחטא העגל, ומחילת כל העוונות. וכמו שכתב הקדושת לוי (קדושה ראשונה לפורים) שבכל שנה מתעוררים בני ישראל על ידי קריאת המגילה ואהבת הנס, לקבל עליהם שוב את התורה באהבה ובשמחה, ולעשות תשובה מאהבה, וממילא כל העוונות נהפכים לזכויות.

וזהו מה שאמרו בזהר הקדוש (תיקו"ז תי' כא) שהאות כ' של יום כ'פורים הוא כ"ף הדמיון, כלומר הוא יום כמו פורים, וכבר אמרו בגמרא (תענית ז.), מי נתלה במי, הוי אומר קטן נתלה בגדול, והיינו שיום הכיפורים שהוא קטן, נתלה ביום הפורים שהוא גדול יותר.

כי בין פורים ובין יום הכיפורים שניהם מורים על מחילת עוונות, רק ביום הכיפורים התשובה הוא מתוך יראה, יראת ואימת הדין, ואילו ביום הפורים התשובה הוא מתוך אהבה ושמחה, המתעורר על ידי אהבת הנס, ותשובה מאהבה גדול יותר מתשובה

התביעה על כלל ישראל היה איך יתכן לרקוד ולשמוח ביום פטירת משה רבינו לפי דעתם

אמנם באמת לא היה שום ממשות בדבריהם, כי לו יהי כדבריהם שאכן משה רבינו מת, אך וכי זהו הדבר הראשון שעושים עתה, עגל ומחולות, הרי נתבאר שכשבאמת נסתלק משה רבינו מן העולם, הגם שהיה ראוי אז לקבוע יום טוב ושמחה גדולה, מ"מ מחמת האבילות הגדולה על הסתלקותו של משה רבינו, ביטלו את כל השמחה, והתאבלו מרה על האבידה הגדולה, כמו שנאמר, (דברים לד, ח) **ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום**. וכן מצינו אצל הסתלקות אהרן הכהן, (במדבר כ, כט) **ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל**.

ואילו כאן כשחשבו שמשה רבם מת, לא בכו אפילו רגע אחד, רק מיד פנו לעשות את העגל, והביאו כלי שיר והתחילו לרקוד ולשמוח! וכמו שפירש"י על מה שנאמר (פסוק יז) **וישמע יהושע את קול**

עוד אפשר לפרש לענ"ד בדרך חדש, למה חרה אפו של משה דוקא בשעה שראה את המחולות שעשו. דהנה מה היה כל טענתם של כלל ישראל בעשיית העגל, **כי בשש משה לרדת מן ההר** (פסוק א), **ואיתא בגמרא** (שבת פט.), **מאי וירא העם כי בשש משה, אל תקרי בושש אלא באו שש**.

בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל, לסוף ארבעים יום, בתחלת שש, אני בא. לסוף ארבעים יום בא שטן ועירבב את העולם, אמר להן, משה רבכם היכן הוא, אמרו לו עלה למרום. אמר להן **באו שש**, ולא השגיחו עליו. אמר להן משה רבכם מת, ולא השגיחו עליו.

עד שהראה להן דמות מטתו של משה שנושאים אותו באויר רקיע השמים, או אז קיבלו את דברי השטן, וכמו שאמרו (פסוק א), **כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו**.

1. ידוע שמרן החפץ חיים זצוק"ל היה נוהג להתבודד בינו לבין קונו, ודיבר לפני השי"ת דברי זכות ומליצה על כלל ישראל. פעם אחת שמעו שאמר, רבונו של עולם, כלל ישראל בדור המדבר, כשהיה כמה שעות ספורות שנשארו בלא מנהיג, עשו מיד את העגל, ואילו אנחנו כבר נמצאים כאלפים שנה בגלות ללא מנהיג, ומי יודע מה יהיה אתנו, מהר לגאלינו רבונו של עולם.
2. מסופר, כשמרן הנצי"ב זצוק"ל נסתלק, רצה מרן הבית הלוי זצוק"ל לעשות הספד בבית המדרש על הסתלקות הצדיק. אמנם גבאי בית המדרש שהיה חסיד, אמר להבית הלוי, אצלינו החסידים עושים

העם ברעה - בהריעו, שהיו מריעים ושמחים וצוחקים.

הרקידה במחולות ביום הסתלקות משה רבינו הוא בבחינת 'רבם דקרו'

בחרב'. איך היו יכולים לעמוד אחר כך לפני משה, איך לא נתביישו על זה שמשה רבינו תפס אותם בקלקלתם, שהם רוקדים ושמחים ביום מיתתו".

משה רבינו לא תבע את עלבונו רק את כבוד ה' המחולל

ולכן מדגיש הפסוק, שדוקא כשראה משה רבינו את המחולות, היה 'ויחר אף משה'. אמנם משה רבינו שהיה כל כולו לשם שמים, למרות שראה את המחולות שהם עושים ביום מיתתו, מ"מ לא אמר להם אפילו מילה אחת בענין הפגיעה בכבודו, רק מיד תבע את עלבון כבוד שמים, (פסוק כ) 'ויקח את העגל אשר עשו וישרוף באש ויטחן עד אשר דק', כי משה היה רעיא מהימנא, רועה נאמן לעדת ישראל, ולכן היה לו רק דאגה אחת, שכלל ישראל יחזרו לעבוד את ה', ויעזבו את העבודה זרה.

ועל זה יצא הקצף, כי הוא דבר הנוגד את השכל ואת המוסר, הרי זה עתה הוציאם משה רבינו ממצרים, וקרע להם את הים, וקיבל עבורם את התורה, אם כן כששומעים שרבם הגדול הזה נסתלק, הלוא יש להם לקרוע את בגדיהם, ולשבת על הארץ ולקונן ולבכות, ואילו הם לא נתנו לבם על זה כלל, אדרבה, שמחו שמחה גדולה על זה, בשירה ובזמרה, כאילו הם כבר חיכו בכל לבם על רגע זה.

אפילו לולי עצם החטא של עשיית העגל, היה זה חטא גדול עבורם, מה שלא בכו כלל על מיתת משה, רק רקדו ושמחו, כי זה ממש בבחינת 'רבם דקרו

סעודה לכבוד נשמת הצדיק ולא הספדים...

אמר לו הבית הלוי, אנו מוצאים שמשה רבינו נסתלק פעמיים, בפרשתן חשבו שמת כפי שהראה להם השטן, ובפרשת וזאת הברכה נסתלק באמת. והנה בפרשתן כשמיתתו היה אחר עשיית מופתים גדולים במצרים ועל הים כמו רבי גדול, עשו סעודות גדולות - וישב העם לאכול ושתו (פסוק ו). משא"כ בפרשת וזאת הברכה, לאחר שמשה רבינו כתב את הספרי תורות ביום מיתתו, ומסר להם שיחת מוסר ארוכה לפני מיתתו, אז הוא מת כמו ראש ישיבה גדול, ולכן בכו עליו שלשים יום ועשו הספדים, ולא עשו סעודות...

ח. ואכן מבואר ברמב"ן (לב, א), שאחר כך כשראו את משה עומד חי וקיים לפניהם, נתביישו מפניו מאד, ומיד הניחו את העגל ובעטו בו, והניחו למשה רבינו לשרפו ולזרות עפרו על פני המים. ועפי"ז מובן למה לא הוכיח אותם משה על מה ששמחו ביום מיתתו, כיון שראה שהם כבר מתחרטים מאד על כך ומתביישים בזה.

וכך מבאר גם האור החיים הקדוש (שמות לב, יט), שכשהגיע משה, ברחו כולם מפניו מפני הבושה הגדולה, ולכן לא ראה משה רק את העגל וכלי המחולות, אך לא ראה שום איש לפניו, לא את האנשים העובדים את העגל, ולא האנשים הרוקדים ושמחים, ולא האנשים המחוללים על המחולות, כי כולם ברחו מפניו מפני הבושה, ולזה אמר 'וירא את העגל ומחולות', לומר שרק זה לבד הוא מה שראה, ולא את האנשים.

ואפשר לומר שגם מזה למדו חז"ל, שכבר במעמד הר סיני כבר היו כלל ישראל, ככלה המזנה בתוך חופתה. כי אם יתכן להיות אצלם דבר כזה, שישמחו וירקדו ביום פטירת רבם, זה סימן שזה לא היה קבלת התורה כראוי, לבם לא היה איתם באמת בעת קבלת התורה, והיה חסר להם הרבה ב'ויאמינו בה' ובמשה עבדו' (שמות יד, לא), לא היה להם הביטול הגמור למשה רבינו, וממילא גם לא היה להם הביטול הגמור להשי"ת, לבטל כל רצונותיהם עבור קיום רצון ה'. רק אדרבה, הם נשארו ברצונם הרע, וזה גרם להם לשמוח על מיתת משה, ולעשות את העגל כרצונם האמיתי.

להורות תשובה לרבים

והנה איתא בגמרא (סנהדרין קב.), אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר (פסוק לד), וביוםפקדי ופקדתי עליהם חטאתם. ונמצא שעד היום הזה יש לנו לתקן כל הענינים שהיו בחטא העגל, ולכן יש לנו להתחזק בשתי ענינים הללו, שלא לשמוח ח"ו בעת עשיית עבירה, רק אדרבה, לשוב ולשמוח ולרקוד בשמחה

של מצוה. וכמו כן להיות בביטול גמור לצדיקי אמת ולהאמין בהם באמונת צדיקים אמיתית.

ובסיום דברינו מן הראוי להדגיש ולציין, שלא באנו חלילה לדבר בגנותם של דור יוצאי מצרים ומקבלי התורה בסיני, שאין לנו שום השגה בהם ובעוונם, רק כדי ללמוד מתוך הפסוקים שתי לימודים יקרים הללו, על גודל ענין ומעלת השמחה של מצוה, ועד כמה צריכים להיות מבוטלים בביטול גמור לצדיקי הדורות.

ובעיקר כדי ללמוד מזה, עד כמה גדול כח התשובה על כל סוגי החטאים והפשעים, וכמו שאמרו בגמרא (ע"ז ד:), לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה, אלא למה עשו, כדי להורות תשובה לרבים.

יעזור השי"ת, שנזכה לקיים את הפסוק ויאמינו בה' ובמשה עבדו בשלימות, ולעסוק תמיד בעבודת ה' מתוך שמחה של מצוה ובטוב לבב, ומידה טובה מרובה, בזכות זה נזכה לכל הברכות הכתובים בפרשת כי תבוא ובכל התורה, ולתיקון השלם בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.